

PCPR.0000.37.2023

Zanęd
11.12.23 Aak

Przasnysz, 2023-12-11

Nr druku 558/2023

RADA POWIATU
ZARZĄD POWIATU
PRZASNYSKIEGO

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu zwraca się z prośbą o podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia „Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Przasnyskim na lata 2024-2030”.

Załącznik: projekt uchwały wraz z uzasadnieniem.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Przasnyszu
Krzysztof Goś

Otrzymuje:

1. Adresat,
2. a/a.

Sporządziła:
Alicja Kamińska
Pracownik socjalny PCPR w Przasnyszu

Uchwała Nr
Rady Powiatu Przasnyskiego
z dnia

w sprawie przyjęcia „Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Przasnyskim na lata 2024-2030”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526, ze zm.) oraz art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, ze zm.) uchwała się co następuje:

§ 1.

Uchwała się „Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Przasnyskim na lata 2024-2030” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

UZASADNIENIE

do projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Przasnyskim na lata 2024-2030”.

Uchwalenie programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową wynika z art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, ze zm.), gdyż w oparciu o przepis ustawowy do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Ponadto działanie w postaci opracowania i realizacji wyżej wymienionego programu zostało wpisane do „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Powiatu Przasnyskiego na lata 2023-2033” przyjętym Uchwałą Nr LXXVIII/547/2023 Rady Powiatu Przasnyskiego z dnia 27 listopada 2023 r.

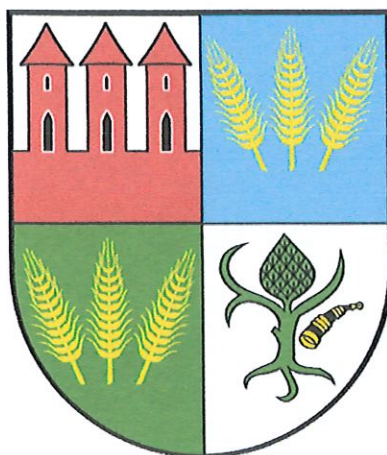
Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową ma na celu w szczególności powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy, rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy oraz zmianę przekonań odbiorców programu dotyczących stosowania przemocy domowej.

W związku z powyższym proszę o przyjęcie ww. uchwały.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Przasnyszu

Krzysztof Goś

**Załącznik do Uchwały
Rady Powiatu Przasnyskiego
z dnia.....
Nr**

**PROGRAM
KOREKCYJNO-EDUKACYJNY
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ
W POWIECIE PRZASNYSKIM
NA LATA 2024-2030**

Przasnysz, 2023

Spis treści

Wstęp	3
1. Podstawa prawna programu	
1.1. Krajowe akty prawne.....	5
2. Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową	
2.1. Cele programu.....	5
2.2. Zawartość programu.....	6
2.3. Adresaci programu.....	7
2.4. Realizatorzy programu.....	7
2.5. Źródła finansowania programu	8
2.6. Zakładane rezultaty.....	8
3. Realizacja programu	
3.1. Czas realizacji programu	9
3.2. Sposób realizacji programu	9
3.3. Nabór i selekcja uczestników programu oraz reguły uczestnictwa w programie	11
3.4. Zadania związane z realizacją programu	12
3.5. Miejsce realizacji programu.....	12
3.6. Partnerzy programu	12
4. Sposób monitorowania i sprawozdawczości oraz ewaluacja	
4.1. Sprawozdawczość.....	13
4.2. Monitoring.....	13
4.3. Ewaluacja.....	14
5. Zagrożenia realizacji programu.....	16

Wstęp

Zjawisko przemocy domowej jest zjawiskiem bardzo powszechnym. Dotyka osoby bez względu na wiek, płeć, wykształcenie, stan zdrowia czy status społeczny.

Definicja prawna zjawiska przemocy domowej została zawarta w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, ze zm.), która stanowi, że jest to „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Wiele podmiotów powołanych do pracy na rzecz osób uwikłanych w przemoc najczęściej zajmuje się niesieniem pomocy osobom doznającym przemocy domowej lub też świadkom przemocy domowej. Mało powszechne jest podejmowanie pracy z osobą stosującą przemoc. Kontakt z tą osobą często ogranicza się do wizyt dzielnicowego lub rozmowy przedstawicieli zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy z osobą stosującą przemoc domową. Możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej, terapeutycznej lub udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym nie jest powszechna. Tymczasem na podstawie dotychczasowych doświadczeń, oddziaływań i obserwacji możemy stwierdzić, iż powstrzymanie i zapobieganie zjawisku przemocy domowej wymaga skupienia uwagi na obu stronach: osobie stosującej przemoc i osobie doznającej przemocy.

Podejmowanie pracy na rzecz osób stosujących przemoc jest niewątpliwie trudnym zadaniem, wymagającym od osób niosących pomoc nie tylko wiedzy i umiejętności, ale także predyspozycji i osobistej gotowości do takiego działania. Jako społeczeństwo jesteśmy gotowi raczej potępiać te osoby. Naganność ich postępowania bardziej skłania do karania niż rozważania, dlaczego to robią i pomocy w nabywaniu umiejętności radzenia sobie z agresją, emocjami, rozwiązywania konfliktów.

Program korekcyjno-edukacyjny jest formą pomocy dla osób stosujących przemoc domową w celu nauczenia ich samokontroli, kształtowania u nich postawy partnerstwa i szacunku wobec bliskich oraz odpowiedzialności za popełnione czyny przemocowe.

Niejednokrotnie osoby stosujące przemoc w ogóle nie podejmują próby kontrolowania zachowań agresywnych, a odpowiedzialność za ich występowanie przerzucają na osoby krzywdzone. Niebagatelną rolę w stosowaniu przemocy mogą też odgrywać uwarunkowania biologiczne takie jak: zdeterminowana gwałtowność i intensywność reagowania emocjonalnego, które wymykają się spod kontroli. Powyższe jednak nie usprawiedliwia takiego zachowania i nie znosi z nich odpowiedzialności za krzywdzenie innych.

Osoby stosujące przemoc z reguły starają się znajdować uzasadnienie, usprawiedliwienie dla aktów przemocy. Zachowanie osób stosujących przemoc dodatkowo bywa wspierane przez uwarunkowania kulturowe. Przez wieki bowiem przemoc w stosunku do kobiet i dzieci była akceptowana nie tylko obyczajowo, ale i prawnie. Być może dlatego, tak duże jest przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy w relacjach rodzinnych.

Praca z całym systemem rodzinnym daje szansę na niesienie skutecznej pomocy. Potrzebne są działania wzmacniające skuteczność ochrony osób doznających przemocy przed osobami ją stosującymi oraz działania powstrzymujące i prowadzące do zakończenia przemocy domowej. Temu mają służyć programy korekcyjno-edukacyjne skierowane do osób stosujących przemoc.

1. Podstawa prawna programu

1.1. Krajowe akty prawne

Podstawą prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową jest:

- a) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, ze zm.),
- b) rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023 r. poz. 1163),
- c) Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. poz. 1232).

Powyższe akty prawne, oprócz zdefiniowania pojęcia przemocy domowej, nakładają na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, określając zakres pomocy udzielanej osobom doznającym przemocy oraz zadania w zakresie realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Powyższe stanowi, iż jednym z zadań własnych powiatu jest opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, natomiast zadaniem powiatu z zakresu administracji rządowej jest opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

2. Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową jest zgodny z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, ze zm.), rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023 r. poz. 1163), Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. poz. 1232) oraz Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Powiatu Przasnyskiego na lata 2023-2033.

Niniejszy Program korekcyjno-edukacyjny jest formą pomocy, który skupia w sobie zarówno modelowe, jak i autorskie pomysły osób realizujących program. Elementami stosowanymi w Programie mogą być: podejście skoncentrowane na rozwiązaniach, program Duluth, Trening Zastępowania Agresji. Program jest realizowany poprzez: terapię opartą na schematach w oparciu o doświadczenia terapeutyczne osób prowadzących, psychoedukację na temat form przemocy, samoobserwację uczestników, ćwiczenia umiejętności społecznych, trening zachowań asertywnych, dyskusję grupową, monitoring i ewaluację.

2.1. Cele programu

Podstawowym i głównym celem Programu jest powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy. Innymi, nie mniej ważnymi, celami Programu są:

- zmiana przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dotyczących stosowania przemocy domowej,

- rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych,
- zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy,
- wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania,
- poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej,
- kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej,
- uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy,
- uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Cel podstawowy ukierunkowany jest na rozpoznanie i zmianę zachowań oraz postaw osób stosujących przemoc domową. Program nie stanowi jednak formy osobistej psychoterapii, a jedynie koryguje jego niepożądane, szkodliwe zachowanie i postawy.

2.2. Zawartość Programu

Program ma charakter edukacyjno-korekcyjny i przyjmuje możliwość jego realizacji w warunkach wolnościowych oraz możliwość korzystania z konsultacji indywidualnych dla uczestników. W części edukacyjnej skoncentrowany jest na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy, część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystanie ze wsparcia społecznego.

Zawartość merytoryczna programu skoncentrowana jest na osiągnięciu celu podstawowego i zawiera elementy, które dostarczają wiedzy, tworzą okazje do poznania siebie oraz pozwalają na zmianę form myślenia i reagowania.

Najważniejszymi z tych elementów są:

- 1) **Rozpoznanie diagnostyczne** – uzyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników, jego sytuacji życiowej oraz specyfice przemocy, którą stosował,
- 2) **Edukacja** – dobór treści edukacyjnych uwzględniających cele programu oraz specyfikę uczestników i obejmuje:
 - społeczno-kulturowe źródła i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy),
 - definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamikę,
 - problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
 - planowanie i rozwijanie samokontroli,
 - rolę życia uczuciowego w funkcjonowaniu człowieka,
 - komunikację interpersonalną,
 - promocję pozytywnych standardów i wartości,
 - zaburzenia życia rodzinnego spowodowane uzależnieniami,

- dostarczenie wiedzy dotyczącej wpływu przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci,
- wychowywanie bez przemocy.

3) **Ćwiczenia praktyczne** – dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych, zmieniających zachowania i postawy oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.

2.3. Adresaci programu

Adresatami niniejszego programu są osoby stosujące przemoc domową, które uznają fakt stosowania przez nich przemocy wobec osób doznających przemocy domowej.

1. Uczestnikami programu mogą być:

- osoby samodzielnie zgłaszające się,
- osoby kierowane przez sąd, skazane za przestępstwo przeciwko rodzinie ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy, korzystające z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności,
- osoby kierowane przez organy ścigania objęte procedurą Niebieskiej Karty,
- osoby kierowane przez Zespoły Interdyscyplinarne, Ośrodki Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Kościoł, organizacje kościelne i inne instytucje.

2. Uczestnictwa w programie odmawia się:

- osobom z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości pogranicznej,
- chorym psychicznie,
- osobom uzależnionym od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych, z wyłączeniem osób po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.

Osobę stosującą przemoc domową, u której zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych kieruje się w pierwszej kolejności na terapię leczenia uzależnienia.

2.4. Realizatorzy programu

Realizatorem programu jest Powiat Przasnyski, w którego imieniu działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu. Koordynatorem programu jest Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu lub osoba przez niego wyznaczona.

Realizacja Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Przasnyskim na lata 2024-2030 może być zlecona innemu podmiotowi.

Realizator lub inny podmiot, któremu zlecono realizację Programu korekcyjno-edukacyjnego zobowiązany jest w stosunku do każdego uczestnika prowadzić indywidualną kartę przebiegu programu obejmującą m.in. diagnozę stosowanej przemocy, uwagi i wnioski oraz wskazania do pracy z osobą stosującą przemoc domową, jak również prowadzić dokumentację uczestników programu zgodnie z ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1781, ze zm.).

Realizator programu winien zapewniać zatrudnienie (głównie w formie umowy zlecenia) prowadzącym program o odpowiednich kwalifikacjach, zgodnych z § 6 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023 r. poz. 1163), mając na względzie zapis w § 7 ww. rozporządzenia.

W przypadku, gdy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu zleci realizację prowadzenia Programu korekcyjno-edukacyjnego innemu podmiotowi, podmiot ten jest zobowiązany każdorazowo, całą dokumentację dotyczącą uczestnictwa osób stosujących przemoc domową w zajęciach, dostarczyć do siedziby Centrum, w terminie jednego miesiąca od daty zakończenia udziału ww. osób w zajęciach.

2.5. Źródła finansowania programu

Opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową należy do zadań w zakresie administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę tego zadania zapewnia więc budżet państwa. W związku z tym, planowanie wydatków następuje na poziomie powiatów rokrocznie, a realizacja programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel. W przypadku zlecenia prowadzenia programu innemu podmiotowi, umowa będzie podpisywana na okres jednego roku, a koszt prowadzenia programu będzie ustalany przed każdorazowym podpisaniem umowy.

Planowany koszt realizacji programu stanowi:

- koszty osobowe: prowadzenie rekrutacji i zajęć edukacyjnych: grupowe i indywidualne, w tym opracowanie konspektów zajęć, przeprowadzenie diagnozy, prowadzenie akt osobowych uczestników, sporządzanie sprawozdań, monitoring i ewaluacja,
- obsługa, zakup materiałów papierniczych i piśmiennych, koszty ksero – w ramach środków PCPR w Przasnyszu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu jako jednostka realizująca w imieniu Powiatu Przasnyskiego Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową zobowiązana jest do prowadzenia odrębnej księgowości w zakresie wykorzystania dotacji.

2.6. Zakładane rezultaty

Działania diagnostyczne, edukacyjne i ćwiczenia mają przyczynić się do:

- uświadomienia sprawcy czym jest przemoc,
- uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- nabycia umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
- nabycia umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych,
- rozpoznania przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe,
- opracowania „planu bezpieczeństwa” zapobiegającemu użyciu siły i przemocy,

- nabycia nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
- nauki umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych,
- nauki umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
- kształtowania umiejętności wychowawczych bez użycia przemocy,
- treningu umiejętności społecznych,
- realizacji własnych potrzeb w sposób nie krzywdzący innych osób,
- zaprzestania używania przemocy.

3. Realizacja programu

3.1. Czas realizacji programu

Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Przasnyskim prowadzony będzie w latach 2024-2030 w warunkach wolnościowych. W każdym roku prowadzenia programu zakłada się zrealizowanie 1 pełnego cyklu programu.

Program będzie obejmował dla każdego uczestnika minimum 60 godzin zajęć w formie spotkań indywidualnych i grupowych. Harmonogram spotkań i czas trwania zajęć w poszczególnych dniach będzie przedstawiony uczestnikom programu i będzie mógł być modyfikowany w celu umożliwienia odbycia wszystkich zajęć przewidzianych w programie. Przerwy między kolejnymi zajęciami nie powinny być dłuższe niż jeden tydzień. Program będzie realizowany w grupie nie większej niż 12 osób. Podstawową formą zajęć korekcyjno-edukacyjnych będzie praca grupowa, a uzupełnieniem – praca indywidualna.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową może być prowadzony z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiających porozumiewanie się na odległość.

Dobór treści edukacyjnych będzie uwzględniał założone cele programu, czas jego trwania i specyfikę uczestników. Program dla osób stosujących przemoc domową, oprócz oddziaływań edukacyjnych, będzie obejmował praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia. W sytuacjach tego wymagających, związanych z potrzebami i możliwościami uczestników programu dopuszcza się możliwość modyfikowania programu. W przypadku zajęć grupowych dopuszcza się możliwość naprzemiennego prowadzenia zajęć edukacyjnych i korekcyjnych.

3.2. Sposób realizacji programu

Realizacja programu odbywa się w systemie otwartym, gdzie w trakcie trwania programu mogą dołączyć nowi uczestnicy przechodząc po kolei wszystkie sesje.

W trakcie pierwszych sesji indywidualnych uczestnik zostaje zapoznany z celami i przebiegiem programu, natomiast prowadzący zapoznaje się z sytuacją rodzinną i prawną osoby zgłaszającej się, diagnozując sytuację życiową oraz specyfikę stosowanej przemocy u danej osoby.

Zajęcia grupowe podzielone są na bloki tematyczne, w trakcie których poddawane są analizie poszczególne formy zachowań przemocowych przy jednoczesnym przedstawieniu alternatywnych zachowań, w których nie występuje przemoc.

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w formie dostosowanej do warunków wolnościowych w jednym cyklu zakłada przeprowadzenie konsultacji indywidualnych kwalifikujących do udziału w programie, oraz edukacyjne zajęcia grupowe.

Etapy realizacji programu:

- **etap I:** spotkania jednogodzinne i indywidualne dla każdego uczestnika programu w celu rozpoznania diagnostycznego oraz zakwalifikowania (bądź nie) do uczestnictwa w programie,
- **etap II:** spotkania grupowe oraz indywidualne, których celem jest przekazanie treści edukacyjnych i korekcyjnych,
- **etap III:** monitoring i ewaluacja.

Zajęcia grupowe będą prowadzone w formie wykładów, psychoedukacji, psychodramy, odgrywania scenek sytuacyjnych. W trakcie realizacji programu obowiązuje następująca dokumentacja:

- kwestionariusz wywiadu,
- oświadczenie uczestnika o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych do celów realizacji programu,
- oświadczenie uczestnika o akceptacji warunków uczestnictwa w programie,
- listy obecności na zajęciach,
- konspekty zajęć.

Osoba odpowiedzialna za realizację spotkań indywidualnych będzie zobowiązana m.in. do:

- przeprowadzenia indywidualnej diagnozy osób biorących udział w programie,
- podpisania z każdym uczestnikiem programu oświadczenia o akceptacji reguł w programie korekcyjno-edukacyjnym,
- prowadzenia listy obecności,
- sporządzenia sprawozdania.

Osoba odpowiedzialna za realizację zajęć grupowych (edukacyjnych i korekcyjnych) będzie zobowiązana do:

- prowadzenia listy obecności,
- sporządzenia sprawozdania dotyczącego oceny końcowej postępów osób uczestniczących w zajęciach,
- prowadzenia dokumentacji zajęć, w których należy ująć: termin spotkania, tematykę, podpisy osób prowadzących zajęcia, listy osób uczestniczących w poszczególnych zajęciach.

Po ukończeniu cyklu spotkań i obecności w minimum 75% zajęć, uczestnik otrzyma zaświadczenie o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową podpisane przez Starostę lub osobę upoważnioną. Uczestnik otrzyma również zaświadczenie o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową wraz z pouczeniem. Wzory ww. zaświadczeń i pouczeń zostały określone w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych

dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1164).

Każdy uczestnik Programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową ma założoną osobną teczkę, w której gromadzona będzie cała dokumentacja dotycząca jego osoby, w tym: kontrakt, wstępne rozeznanie diagnostyczne, karty pracy z osobą stosującą przemoc domową obrazujące podejmowane działania, ankiety, zaświadczenia, dokumentacja z monitoringu (bieżącego i po zakończeniu programu w okresie do lat 3), notatki, protokoły lub inne dokumenty potwierdzające realizację programu.

3.3. Nabór i selekcja uczestników programu oraz reguły uczestnictwa w programie

Na wstępie kontaktu z potencjalnym uczestnikiem programu przeprowadza się rozeznanie mające na celu diagnozę sytuacji danej osoby. Odmowa uczestnictwa w programie następuje w czasie wstępnego rozpoznania diagnostycznego, prowadzonego w trakcie nurtu pracy indywidualnej, które jest pierwszym etapem realizacji programu.

Rozpoznanie indywidualnej sytuacji obejmuje zadania:

- rzeczywiste okoliczności skierowania do programu,
- określenie czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc,
- motywację kandydata do wzięcia udziału w programie,
- formy i okoliczności przemocowych zachowań oraz stopień krytycyzmu wobec tych zachowań,
- historię zachowań przemocowych,
- aktualną sytuację rodzinną i zawodową,
- cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej,
- doświadczenie związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków,
- historia pomocy medycznej i psychoterapeutycznej w zakresie zaburzeń psychicznych,
- kontakty z wymiarem sprawiedliwości.

Uzyskane informacje objęte są zasadą poufności z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnienie czynów zabronionych przez prawo.

Przed przystąpieniem do II etapu programu uczestnicy podpisują kontrakt określający zasady uczestnictwa w programie, który zawiera:

- formalne wymogi systematycznej obecności (minimum 75% obecności na zajęciach) wraz z określeniem sankcji za uchylanie się od udziału w programie,
- zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi,
- zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychotropowych,
- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy domowej.

Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją sądu, policji lub prokuratury stosuje się powiadamianie tych organów o:

- zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie,
- każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie,

- ukończeniu programu.

Osoby kierowane do udziału w programie przez sądy, a nie mogące w nim uczestniczyć na terenie Powiatu Przasnyskiego z uwagi na zakończenie programu przez realizatora, mogą być kierowane do podmiotu realizującego program na terenie innego powiatu, zlokalizowanego najbliżej miejsca zamieszkania tych osób. Fakt uczestnictwa w programie osób dobrowolnie zgłaszających się jest objęty tajemnicą.

3.4. Zadania związane z realizacją programu

Zadania związane z realizacją programu obejmują:

- nadzór nad realizacją programu zgodnie z założonymi celami i działaniami nakierowanymi na osiągnięcie zakładanych rezultatów,
- rekrutację uczestników programu,
- obsługę finansową programu,
- monitoring i ewaluację programu,
- pozyskiwanie partnerów w realizacji programu i współpracę z nimi.

3.5. Miejsce realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową będzie realizowany w oparciu o zasoby lokalowe Powiatu Przasnyskiego. Na zajęcia realizowane w ramach programu zostaną przeznaczone oddzielne pomieszczenia, w których nie będzie świadczona pomoc osobom doznającym przemocy domowej.

3.6. Partnerzy programu

Założenia programowe w skutecznym osiągnięciu założonych celów i rezultatów przewidują współpracę z instytucjami i organizacjami, którymi są:

- Zespoły Interdyscyplinarne/Grupy diagnostyczno-pomocowe,
- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Sąd,
- Kuratorzy zawodowi,
- Policja,
- Organizacje pozarządowe, kościoły i organizacje kościelne,
- Rodziny uczestników programu.

4. Sposób monitorowania i sprawozdawczości oraz ewaluacja

Przebieg i efekty Programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową objęte są działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi prowadzonymi przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu jako jednostka realizująca w imieniu Powiatu Przasnyskiego program lub podmioty, którym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu zleciło realizację prowadzenia Programu korekcyjno-edukacyjnego, a wyniki tych działań są wykorzystywane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

4.1. Sprawozdawczość

W przypadku, gdy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu zleci realizację prowadzenia Programu korekcyjno-edukacyjnego innemu podmiotowi, sprawozdania z realizacji ww. programu podmiot ten zobowiązuje się sporządzić i dostarczyć do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu w terminie jednego miesiąca następującego po ukończeniu edycji w danym roku.

4.2. Monitoring

Realizacja programu jest ściśle związana z działaniami monitorująco-kontrolnymi, które stanowią część nadzoru nad jego realizacją. System monitorowania obejmuje:

- postęp względem zaplanowanych założeń, działań i rezultatów programu,
- zachowanie związane z przemocą u osób uczestniczących w programie w trakcie jego trwania oraz do 3 roku po jego zakończeniu.

Monitorując program będziemy szukać odpowiedzi na pytania:

- czy podejmowane działania prowadzą do osiągnięcia celu finalnego,
- czy program wymaga przeformułowania działań,
- czy adresaci programu zachowują się zgodnie z oczekiwaniami.

Celem monitoringu jest sprawdzenie, czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi w tym przypadku są rodziny osób stosujących przemoc.

Do oceny skuteczności działań programowych niezbędna jest współpraca z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Wnioski z monitoringu realizacji programu będą służyły do ewaluacji programu oraz ewentualnego zaplanowania innej oferty pomocowej dla osób stosujących przemoc domową.

Działania monitorujące winny trwać w trakcie i po zakończeniu realizacji programu przez okres wynikający z zapisów Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w następujących terminach: na początku przystąpienia do programu i na końcu, oraz w ciągu 3 lat od zakończenia udziału w programie. 4-krotnie od zakończenia programu, w następujących odstępach czasowych:

1. nie później niż po 3 miesiącach od zakończenia programu,
2. po upływie 9 miesięcy od zakończenia programu,
3. po upływie 15 miesięcy od zakończenia programu,
4. po upływie 24 miesięcy od zakończenia programu.

Monitoring sytuacji w rodzinie osoby stosującej przemoc domową, prowadzi się na podstawie jej pisemnej zgody. Uzyskuje ją podmiot kierujący do programu na etapie kwalifikacji do uczestnictwa.

Monitoring prowadzi ośrodek pomocy społecznej, właściwy dla miejsca zamieszkania lub pobytu osoby stosującej przemoc domową - uczestnika programu. O zbliżającym się terminie monitoringu, podmiot prowadzący ewaluację informuje właściwy ośrodek pomocy społecznej.

Monitoring prowadzi się poprzez:

- a) wizytacje w środowisku, podczas których przeprowadza się rozmowy z osobą stosującą przemoc domową oraz z osobami wspólnie z nim zamieszkującymi,
- b) kontakt z innymi, nie zamieszkującymi wspólnie członkami rodziny,
- c) kontakt z Policją w celu uzyskania informacji na temat ewentualnych zgłoszeń dotyczących aktów przemocy,
- d) kontakt z członkami zespołu interdyscyplinarnego i/lub grupy diagnostyczno-pomocowej.

Realizator lub inny podmiot, któremu zlecono realizację prowadzenia Programu korekcyjno-edukacyjnego zobowiązany jest prowadzić dokumentację potwierdzającą prowadzenie monitoringu w trakcie trwania programu, jak również monitoringu i sposobu funkcjonowania uczestników po zakończeniu programu.

Z monitoringu sporządza się informację, którą przekazuje się do podmiotu prowadzącego ewaluację.

4.3. Ewaluacja

Ewaluację prowadzi zlecający zadanie, tj. właściwe Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu lub podmioty, którym Centrum zleciło realizację prowadzenia Programu korekcyjno-edukacyjnego.

Jeśli uczestnik programu, po jego ukończeniu, odbywa karę pozbawienia wolności lub przebywa w areszcie, podmiot prowadzący ewaluację występuje do zakładu karnego/aresztu śledczego o:

- informację na temat programu,
- opinie psychologa i/lub wychowawcy, zawierające ocenę wpływu zajęć korekcyjno-edukacyjnych na postawę skazanego po zakończeniu programu.

Po zakończeniu przez uczestnika odbywania kary lub opuszczeniu aresztu, ewaluacja prowadzona jest zgodnie z procedurą.

Kryteria ewaluacyjne:

- **adekwatność** – to stopień zgodności zawartości merytorycznej programu z założonymi celami (wskazanymi w rozporządzeniu),
- **skuteczność** – to stopień osiągnięcia założonych celów (zdolność osób stosujących przemoc domową do powstrzymania się od przemocy),
- **użyteczność** – to stopień zgodności programu z oczekiwaniami uczestników,
- **trwałość** – to stopień, w jakim efekty programu oddziałują po jego zakończeniu (okres, w jakim uczestnik kontrolował swoje zachowanie, tj. nie stosował przemocy).

Wskaźniki oceny programu:

1. Liczba osób, które rozpoczęły program (wybrać główny powód uczestnictwa, daną osobę wskazując tylko raz):
 - a) z własnej woli (w stosunku do liczby osób, które go ukończyły),
 - b) zostało skierowanych przez sąd (w stosunku do liczby osób, które go ukończyły),
 - c) w związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty” (w stosunku do liczby osób, które go ukończyły),
 - d) w związku z podpisaniem kontraktu socjalnego (w stosunku do liczby osób, które go ukończyły),
 - e) z innych powodów, jakich? (w stosunku do liczby osób, które go ukończyły).
2. Liczba osób, które przerwały program ze wskazaniem powodu/ów (w stosunku do liczby osób, które go rozpoczęły).
3. Liczba osób, które ukończyły program (w stosunku do liczby osób, które go rozpoczęły).
4. Liczba osób, które ukończyły program i ich zdaniem realizowany program zgodny był z ich oczekiwaniami.
5. Liczba osób, które ukończyły program i ponownie dopuściły się zachowania przemocowego, z uwzględnieniem głównego czynnika powodującego przystąpienie do programu:
 - a) z własnej woli,
 - b) zostało skierowanych przez sąd,
 - c) w związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”,
 - d) w związku z podpisaniem kontraktu socjalnego,
 - e) z innych powodów (jakich?).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu lub podmiot, któremu Centrum zleciło realizację prowadzenia Programu korekcyjno-edukacyjnego, realizujący program powinien minimum raz na pół roku otrzymać informację dotyczącą funkcjonowania osoby stosującej przemoc w środowisku domowym.

W związku z powyższym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu lub podmiot, któremu Centrum zleciło realizację prowadzenia Programu korekcyjno-edukacyjnego zobowiązany jest współpracować w powyższym zakresie z Zespołem Interdyscyplinarnym oraz ośrodkiem pomocy społecznej z gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania uczestnika programu.

Z ewaluacji sporządza się raport ewaluacyjny przygotowany w oparciu o przedstawione kryteria.

W raporcie zawiera się:

- opis programu,
- zastosowaną procedurę ewaluacyjną,
- informacje o liczbie uczestników programu, które nie wyraziły zgody na monitoring,
- uzyskane wyniki,
- wnioski,
- rekomendacje.

Metody ewaluacji i monitoringu:

- ankieta,
- wywiad,
- obserwacja,
- rozmowa.

5. Zagrożenia realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową realizowany przez Powiat Przasnyski, w którego imieniu działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu, to ułożony w określonym czasie ciąg działań zmierzających do wybranej, specyficznej grupy odbiorców, wymagający zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych. Realizacja założeń programowych wiąże się nierozdzielnie z ryzykiem wystąpienia zjawisk, czy działań, które mogą mieć negatywne skutki dla przebiegu całego programu lub jego poszczególnych części.

Najistotniejsze zagrożenia wiążą się z brakiem wystarczającej ilości zewnętrznych środków finansowych, od których realizacja programu jest zależna.

Ponadto, zagrożeniem dla programu może być brak dostatecznego zainteresowania adresatów uczestnictwem w jego działaniach.

Realizator zastrzega możliwość niezrealizowania edycji Programu w danym roku, jeśli wystąpią czynniki stanowiące zagrożenie dla życia lub zdrowia uczestników, tj. pandemia, klęska żywiołowa, itp.

Bardzo ważnym elementem prowadzenia programu jest ścisła i umiejętna współpraca z partnerami programu, co pozwoli na rzetelne zebranie potrzebnych informacji oraz umożliwi dostosowanie programu do potrzeb uczestników. Nie bez znaczenia jest również rzetelna i bieżąca ocena realizacji poszczególnych etapów programu oraz skuteczny monitoring.